

פרעג א שאר

שאלות לפתוח שערים בהבנת התורה

תורה ד' - אנכי ה' אלקיך

למה יקר!

אין צורך להאריך ולהכביר במילים בציטוטים ובראיות על מהלך הלימוד שמתחיל ביסוד הבסיסי ביותר של העלאת שאלות וקושיות בתורה הנלמדת..

כבר יצאו על כך מאמרים וחוברות, נשפך הרבה דיו, וכל מי שהלך עם כמה תורות בליקוטי מוהר"ן יודע שהשלב הראשוני והבסיסי ביותר בחתירה לעומק התורה זה לכתוב ולהציף את כל הקושיות והשאלות שיש בכל תורה.

לא בכדי הורה רבינו בעצמו לתלמידו ר' אהרן לשאול שאלות ולהקשות קושיות, אלא משום שיש בכך הוראה לכולם שזוהי הדרך שעל ידה מתעוררים לחפש ולמצוא את הצפונות והביאורים העמוקים שאינם כתובים בפירוש ממש.

כאשר לומדים בדרך זו מבינים עד מהרה, שכל אותם שאלות וקושיות הם אינם בעיות שמתעוררות בלימוד, כאלו שהיה עדיף לעקוף אותם או לוותר עליהם, אלא כביכול שתל רבינו בכוונה את הקושיות האלו, שיהיו כעין תמרורי דרך שעומדים בתוך הלימוד ומסמנים לכל מי שמחפש את רוחו הקדושה של הצדיק. עצור!!! כאן יש אוצר!

והדברים אמורים כלפי כל תורה, קצרה כארוכה, ובפרט באותם חלקים של התורה בהם נראה כביכול הכול מובן פשוט נהיר וברוך שם חשוב להתעכב על כל פרט. לפעמים דווקא הלשון הפשוטה הזורמת והקלילה מסתירה מאיתנו את העומק העצום הטמון בתוכה, ועל כן דווקא הדיוק בכל לשון ובכל פרט יוליד אותנו בדרך אמיתית למצוא את שבילי התורה הנסתרים.

ומשום כך אנו מוציאים את השאלות העיקריות דרכם יוכלו להיפתח שערים חדשים לכל מי שילמד את התורה ויוסיף עוד לעיין לשאול ולהתעקש על כל מילה בלשונו הקדושה. עלינו לזכור שלשונו הקדושה מדויקת בתכלית הדיוק ומכילה בתוכה משמעויות רבות, כל פסוק או מאמר חז"ל מהווה שער לאולם ענק, דרכו מתבהרת ומתבארת התורה כולה

באור יקרות חדש.

ולסיום חשוב מאוד להדגיש: עד לא מכבר עסקנו בתורות ע"ג וכ"ה תניינא, שם למדנו בגודל המעלה לעשות מתורות תפילות, לקחת את כל התורות העמוקות, את הקושיות שמתעוררות, את הדיוקים והחיפושים, להניח אותם בתוך התפילה וההתבודדות. להפוך את השורות הכתובות לגעגועים, את השאלות לדמעות וכיסופים, כי רק כך זוכים לפנימיות תורתו הקדושה.

ועל כן חשוב שנזכור, שאלות אלו לא נועדו רק בכדי להעסיק את המוח בלהתפלפל בתוך תורתו הקדושה (שגם זה יקר מאוד ומעלת החידוש והלימוד גרידא נשגבה עד מאוד). אלא שהמוח והלב ירקדו יחד בתוך הלימוד התורה והתפילה יתחברו, וכך נשיג עוד ועוד את רוח קדשו של הצדיק.

"כי הצדיק מסתתר בכל פעם מהעולם מחמת קלקולם ונתרחק מהם הרבה עד שקשה להם לקבל ולעקב מאורו הגדול כי אם על ידי יגיעות ובקשה וחפוש הרבה, וזה גם בחייו, מפל שכן אחר הסתלקות לעלא ולעלא, צריכין לחפשו ולבקשו יותר ויותר לסלסל ולחפש בתורתו הקדושה ולילך בדרכיו ואורחותיו הקדושים, ולבקש ולהתחנן הרבה לפני ה' יתברך עד שיוצא דמעות הרבה עד שישפך לבו כמים לפני ה' עד שיצא למצא ולהשיג פנימיות כונת תורתו הקדושה שזהו בחינת הצדיק בעצמו, כי עקר הצדיק הוא תורתו הקדושה ששם גנוז רוח הקדש שלו" (ליקוטי הלכות שלחן ה').

ביקרא דאורי"א
מזכר "ליל בתורתו"

יחד, אבל טוב פרטי ואישי לא מברכים הטוב והמטיב,
ואם כן יש להבין כיצד רבינו אומר שהאדם יברך על
כל הדברים הטוב והמטיב?

ו. הנה בגמרא בפסחים שרבינו הביא מבואר ששם ה'
שיתאחד הכוונה היא לשם אדנות (אדנ"י) שיתאחד עם
שם הוי"ה, דהיינו שכאשר כתוב שם הוי"ה לא יקראו
אותו בשם אדנ"י, אלא ככתבתו. ורבינו מפרש על שם
אלוקים וצ"ע.

סעיף ב'

ז. הנה מבואר מב' הפסוקים שרבינו הביא שאלוקים הוא
בחינת מלכות, ומה היה צורך להביא גם את הפסוק
השני המדבר על עליית המלכות, הרי מהפסוק הראשון
לבד מבואר שהמלכות היא בחינת אלוהים, ואם כן
כשמעלין את המלכות אז המלכות של ה' היא על כל
הארץ.

ח. לשון רבינו שלעתיד שם ה' ושם אלוהים יהיו 'אחדות
אחד' - ויש להבין מה שייך לומר פעמיים לשון אחדות,
שבכך משמע כביכול שיש אחדות שהיא לא ממש
אחדות, ויש אחדות אחד שזה באמת אחדות.

סעיף א'

א. מדוע רבינו הביא את הפסוק בה' אהלל דבר באלוקים
אהלל דבר, הרי לכאורה הוא אינו מוסיף שום דבר
מיוחד יותר מדברי הגמרא בפסחים, ואף לא מוזכר בו
עניין עולם הבא.

ב. עוד יש לעיין מדוע רבינו שינה את סדר לשון הפסוק
והקדים 'בה' אהלל דבר' בעוד שבפסוק כתוב בתחילה
'באלוקים אהלל דבר'.

ג. משמעות דברי רבינו שיש חידוש בכך שהאדם יודע
שהמאורעות הטובים הינם לטובתו, ויש לעיין שהרי
זהו דבר פשוט לכאורה שדברים טובים הינם טובים?

ד. הנה משמעות דברי רבינו שיש מדרגה בעולם הזה בה
האדם זוכה לברך על הדברים הרעים הטוב והמטיב,
וזה לכאורה סותר את דברי הגמרא שהביא וכן נפסק
מפורש בהלכה שעל דברים רעים מברך דיין האמת.

ה. מבואר בפוסקים שכל ברכת הטוב והמטיב היא רק
כשהטוב שנעשה לאדם זה טוב שבא אליו ולאחרים

יג. בלשון הפסוק 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד' יש לתמוה כעין מה שהקשינו לעיל, מדוע מוזכר בפסוק פעמיים המילה אחד, שהרי היה לו לכתוב 'ביום ההוא יהיה ה' ושמו אחד', ומה שייך כאן פעמיים אחד?

יד. רבינו מבאר ששם ה' הוא בבחינת רחמים ושם אלוקים הוא בבחינת דין, ולעיל כתב ששם ה' הוא בחינת חסד, וצ"ע דחסד ורחמים הם ב' דברים שונים, ואדרבה, החסד מקביל יותר למושג אהבה.

טו. יש לעיין בלשון רבינו כמה פעמים בתורה שמדבר בלשון נוכח באופן שאינו מצוי באף תורה "כולה לטובתך מחמת אהבה שהקב"ה אוהב אותך" (אות ד') "ועל ידי זה אתה נכלל באין סוף" (אות ט') ובעוד כמה מקומות.

טז. לכאורה יש להקשות מדוע האדם צריך להבין שהדברים שבאים מחמת רחמי ה' והם נראים כטוב גלוי, גם עליהם הוא צריך לדעת שהם לטובתו, הרי לכאורה פשיטא שזה לטובתו?

סעיף ג'

ט. מדוע הוידוי דברים הוא בבחינת בה' אהלל דבר באלוקים אהלל דבר, הרי לכאורה וידוי דברים הוא על עוונות, ומה שייך עניין זה למאורעות הטובים?

י. מה הפירוש וידוי דברים לפני תלמיד חכם, האם עיקר הוידוי הוא לפני ה' בנוכחות התלמיד חכם או שיש עניין שהעוונות בעצמם של כל אחד ואחד כביכול קשורים גם לתלמיד חכם בעצמו?

סעיף ד'

יא. לשון רבינו 'וכשיידע כל זאת' צ"ב, דלכאורה בא לרבות כמה וכמה ידיעות שונות, והיה לו לומר "וכשיידע ידיעה זו" דהיינו שכל מאורעותיו לטובתו, ומה הפירוש לידע 'כל זאת' - איזה ידיעות נוספות משלימות את אותה דעת?

יב. שלא יחלוק בין חסד לדין - האם הגדרה זו היא יותר מהידיעה הפשוטה שכל המאורעות לטובתו, או שזה הסבר על האמור לעיל אותה ידיעה?

יז. צ"ע מדוע רבינו הביא ב' פסוקים שונים ("את אשר יאהב ה' יוכיח" "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה") לכך שהתוכחה והדין הם מחמת אהבה?

סעיף ה'

יח. מדוע העוונות נחקקים דווקא על העצמות ולא על הבשר, והרי מצאנו בלשון הרע (המוזכר בהמשך התורה) שנעשה צרעת על הבשר, ועיין בפסוק המוזכר בהמשך התורה 'והאיש משה עניו מאוד' ששם נעשה אצל מרים צרעת

יט. רבינו מצטט את הפסוק 'ותהי עוונותם חקוקה על עצמותם' אך שם בפסוק לא מוזכרת המילה 'חקוקה'.

כ. מדוע רבינו מזכיר ונוקט את הלאו 'לא יהיה לך' מכל הלאווין המוזכרים בתורה?

כא. האם הצירוף הרע שנחקק על העצמות הוא עצמו בבחינת המאורעות הרעים שעוברים על האדם וכיצד זה קשור?

כב. רבינו מביא ב' פסוקים לראיה שהצירוף הרע בעצמו נוקם באדם, ויש להקשות דמהפסוק הראשון "עוונותיכם היטו אלה" לא מובן כלל מה הראיה, וכן לא מובן מדוע צריך להביא ב' פסוקים, ומה יש דבר חידוש בשניהם? (כלל ט"ז)

כג. האם העצמות בעצמם הם צירופים של אותיות, או שרק נחקקים עליהם צירופים?

כד. הנה רבינו הביא את הפסוק 'כל עצמותי תאמרנה' כדי ללמוד שהדיבור יוצא מהעצמות, ויש להבין שהרי בדיבור הוידוי, הדיבור יוצא מהעצם השבורה ולא מכל העצמות יחדיו, אז מדוע כתוב בפסוק 'כל עצמותי תאמרנה'?

כה. ועוד יש להקשות שהרי פסוק זה מדבר על עבודת התפילה, ומפסוק זה מבואר בפסוקים שיש להתנענע בשעת התפילה, ומה קשור פסוק זה לעבודת הוידוי?

ל. ועוד יש להוסיף ולהקשות בעניין זה, שאם נשים את ליבנו לעומק דקדוק לשונו, הרי שרבינו כתב את עניין זה שכל תלמיד חכם הוא בחינת משה, באמצע העניין של יהודה (והרי בוודאי היה יכול לכתוב את זה בתחילת דבריו באות ג' שם התחיל לבאר שצריך להתוודות לפני תלמיד חכם), ואם כן יש להקשות ביותר, שהרי יהודה התוודה בפני שם ועבר, שהם היו בוודאי תלמידי חכמים, ואם כן לשם מה היה נצרך הוידוי של יהודה?

סעיף ו'

לא. באות ו' מבואר ששורש המלכות היא אש, ובאות ב' וג' התבאר ששורש המלכות היא בשם הוי"ה, ובאות ט' התבאר שצריך להחזיר את המלכות לשורשה שבאין סוף, ויש להבין מה הם כל אותם שורשים, האם הם אחד ממש או שהם ג' מדרגות שונות?

לב. למה רבינו הביא ב' פסוקים שהתורה נקראת אש ומשם המלכות, הרי מהפסוק הראשון שהביא 'הלא כה דברי כאש', מבואר שהתורה היא אש וגם מלכות, שהרי המילה 'דברי' רומזת למלכות, כמבואר באות ג' ש'דבר' זה מלכות.

לג. האם מי שקם לפני הספר תורה ולא קם לפני התלמיד חכם, גם עצם הקימה לפני התורה היא בגדר טפשות, או רק מה שנמנע מלקום בפני התלמיד חכם היא מעשה טפשות?

כו. בעניין עצמותיו של יהודה יש להתבונן בדברי חז"ל שאמרו שבשעה שהלכו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון, ויש להבין האם עד שהלכו במדבר, כל זמן שהותם בארץ מצרים לא היו מגולגלין? ומדוע רק במדבר התחילו עצמותיו להתגלגל?

כז. ועוד יש להקשות בעניין הוידוי של יהודה, שהרי החטא שהתוודה היה על מעשה של תמר, וגלגול העצמות היה לכאורה בגלל מה שקיבל על עצמו נידוי אם לא יחזיר את בנימין, וכיצד קשור מעשה תמר לנידוי דבנימין?

כח. ועוד יש להבין מדוע רבינו הביא כל זה כדי ללמד על פעולת הוידוי, בעוד שוידוי זה היה באופן מאוד שונה, שמשה רבינו זכר הוידוי, ומה רצה רבינו ללמד בעניין זה שמשה רבינו פעל את הוידוי זמן רב לאחר מעשה הוידוי?

כט. שם בעניין זה רבינו כתב שהוידוי צריך להעשות לפני תלמיד חכם, כי כל תלמיד חכם הוא בבחינת משה, והנה אחר כך בהמשך התורה מבואר כמה פעמים שבאמת הוידוי צריך להעשות דווקא בפני מי שנמצא במדרגה גבוהה כל כך של ענווה כמו משה רבינו בעצמו?

לח. ועוד יש להתבונן בעניין זה, מה הגדר לפי קשרי התורה של חבילת מצוות, וכיצד ניתן לעשות לפי תורה חבילות של מצוות?

לט. בסוף דבריו באות ו' רבינו מביא את הפסוק 'שומר כל עצמותיו', לראיה שעל ידי המצוות מתחברים שברי העצמות, ויש לתמוה טובא, גם משום שבפסוק לא מוזכר כלל המושג 'מצוות', וגם לא מבואר שהעצמות מתחברים אלא נשמרים. ועוד קשה מדוע רבינו לא הזכיר את המשך הפסוק "אחת מהנה לא נשברה" ועיין היטב שם בפרק כולו.

סעיף ז'

מ. בעניין המובא בתחילת אות ז' על חמתו של הקב"ה, יש לעיין בקשרי התורה האם יש בתורה את עניין הכעס והחמה, (עיין היטב בעניין הכשר כלים הקשור לפסוק 'כל דבר אשר יבוא באש' ועיין גם במשנת חסידים בעניין הארבע מידות).

מא. בביאור רבינו לעניין כפרת העוון למי שמיים עצמו כשיריים צ"ב דהרי מי שעושה עצמו כשיריים הוא התלמיד חכם, ומדוע יהיה כפרת העוון לכל מי

לד. לפי דברי רבינו שהלשון עבירה היא מלשון דבר שעובר מעבר אל עבר, הרי שהקלקול של המלכות רמוז בלשון תעבירו, ואם כן יש להקשות על לשון הפסוק "וכל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש" שהיה לו להיות להיפך "כל דבר אשר יעבור באש תביאו באש"?

לה. לפי דברי רבינו מבואר שהאש רומזת לתאוות רעות, כמבואר מהמעשה של ר' עמרם. ויש להקשות שלקמן מבואר שהמים שהם בחינת צומח הם בבחינת תאוות רעות, והאש שהיא בחינת מדבר רומזת לגאוה?

לו. בעניין המצוות יש לשאול, האם רבינו בא לגלות מהלך אחר לתיקון העצמות על ידי קיום מצוות, הרי כל דבריו הם מהלך אחד בלי שום תוספות מהצד (כמבואר בכלל א' ובכלל י"ז) וכבר ביאר שכל תיקון העוונות הוא רק על ידי הוידוי, וכיצד מתגלה בדבריו תיקון אחר של עשיית המצוות באופן של חבילות?

לז. עוד בעניין זה, יש להתבונן מדוע בעבירות מבואר שכל עבירה בנפרד יוצרת קלקול וצירוף רע ששובר את העצמות, ובתיקון המצוות, כל התיקון נעשה על ידי חבילות של מצוות, ומדוע שמצווה אחת לבד לא תתקן את העצמות?

שמתוודה בפניו, הרי לכאורה הוא בעצמו לא נעשה שיריים?

מב. בעניין המבואר על הפסוק 'ואיש חכם יכפרנה', יש להבין שהרי הכפרה שם הוא רק הריצוי על הכעס, אבל לא מבואר שהוא מכפר את העוונות בעצמם.

מג. בעניין המובא בדברי רבינו על כפרת חטא העגל צ"ב, דהרי משה רבינו אף שהוא פעל כפרה על חטא העגל, הרי זה היה רק באופן חלקי, וגם אחר כך הם נענשו על חטא זה מעט מעט בכל העונשים והגלויות שעם ישראל עבר אחר כך, ומדוע לא נפעלה על ידי ענוותו כפרה גמורה?

מד. האם יש קשר בין התפילה שמשה רבינו התפלל על חטא העגל לעניין התפילה המוזכרת באות ט?

מה. האם הטענה של משה רבינו 'אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא' היא בעצמה בבחינת הוידוי כלפי שמיא?

מו. רבינו אומר שישראל קוראים בכל יום בתורה שבחו של משה, ויש לעיין היכן יש קריאה כזו שבכל יום קוראים בתורה שבחו של משה?

מז. ועוד יש לעיין מדוע רבינו נקט בדווקא את הפסוקים האלו 'ויאמר ה' אל משה וידבר ה' אל משה' הרי יש פסוקים של שבח על משה רבינו הרבה יותר גדולים לכאורה?

מח. למה רבינו לא הביא את הפסוק והאיש משה עניו מאוד כחלק מהשבחים שכתובים בתורה על משה רבינו?

מט. לפי דברי רבינו צ"ב מדוע משה רבינו העלה בטענותיו צד שהוא לא עניו ולכן אין להם כפרה, הרי כתוב בתורה מפורש שהוא עניו מכל האדם אשר על פני האדמה, ומה שייך לומר שהוא לא עניו ואין להם כפרה?

נ. יש להתבונן מה החידוש והביאור בדברי רבינו בסוף אות ז' בכל הקטע המתחיל "וזהו ויהי בישורון מלך"?

הצדיק מפריש לו דרך שהיא כיצד להתקדם הלאה, והתיקון של העוונות זה תיקון העבר?

נה. בעניין הבחינה הראשונה של התקרבות לצדיק על ידי ראיית הצדיק, בתחילת דבריו רבינו סתם ונקט 'ראיית הצדיק' ואחר כך בסוף דבריו כתב ראיית פני הצדיק, ויש להבין מהי ראיית הצדיק, האם היא ראייה חושית, וכיצד אפשר להסביר לפי קשרי התורה את כל בחינות הראיה שיש בראיית פני הצדיק?

נו. וכן יש לעיין מדוע עד עתה דיבר מעניין התלמיד חכם ועתה עבר לדבר על צדיק הדור?

נז. ועוד יש להתבונן בפסוק 'והיו עיניך רואות את מוריך' שהלשון מוריך היא מלשון מורה דרך, ויש להבין האם כבר בשלב הזה התיקון של ההתקרבות לצדיק היא בחינה של 'הפרשת דרך'.

נח. ועוד יש לעיין בכלליות, בתיקון כל היסודות והמידות הרעות שנחלקות לד', מדוע מצד התיקון הם נחלקים לשנים, ומדוע שלא יהיה לכל אחד תיקון בנפרד לפי עניינו?

סעיף ח'

נא. יש לעיין בעניין היסודות והמידות הרעות, שהמשמעות הפשוטה בדברי רבינו היא שהם עניין אחד עם העוונות המוזכרים לפני כן, אבל לכאורה יש חילוק גדול, שהעוונות הם כתוספת על עצם האדם, אבל היסודות והמידות הרעות הם מעצם היצירה שלו שהרי נוצר מאלו היסודות ובטבעו יש לו את המידות הרעות?

נב. ועוד יש להתבונן מדוע רבינו סתם בתחילת דבריו שיש ד' יסודות, ואחר כך לא פירט שוב את היסודות אש רוח מים עפר, אלא רק עסק לבאר את העניין של דומם צומח חי מדבר?

נג. לשון רבינו בתחילה "צריך לשבר כל המידות הרעות" ואחר כך כתב שזה נעשה על ידי ג' בחינות התקרבות לצדיקים, ויש להבין האם באמת צריך גם עבודה פשוטה של שבירת המידות הרעות או שזה נעשה רק על ידי התקרבות לצדיקים?

נד. בעניין החילוק שיש בוידוי בין מה שכתוב בתחילת התורה לוידוי המוזכר באות ח', יש להתבונן שבתחילה הוידוי הוא תיקון לעוונות וכאן מבואר שעל ידי הוידוי

סב. ועוד יש לעיין, מדוע ראיית פני הצדיק לא תבטל את היסוד השלישי שמידתו הרעה היא דברים בטלים, שהרי גם זה בכלל התאוות הרעות, וכלשון רבינו שהתינוק עוסק בדברי שטות?

סג. בסוף דבריו בבחינה הראשונה, רבינו מסביר את לשון הגמרא שנזדמנה לו לאותו אחד שהלך בדרך באישון לילה אבוקה של אור, שזה מתבאר ומתפרש על הצדיק, ויש לעיין מה הפירוש וכיצד זה נעשה שהצדיק מזדמן לפתע לאדם, הרי לכאורה האדם עשה מעשה כדי לראות את הצדיק?

סד. עוד יש לעיין בסוף דבריו שם שכתב וז"ל "ועל ידו ניצול ממידות רעות של שני יסודות דומם צומח, ואז ניצול מן הקוצים ומן הפחתים" שזה צ"ע, כי באמת אין כאן שני שלבים של הצלה, שהרי הקוצים והפחתים הם ממש שני היסודות, ומדוע רבינו כפל וחילק דבריו שבתחילה ניצול מהיסודות, ואחר כך ניצול גם מהקוצים ומהפחתים?

סה. בעניין הבחינה השניה יש לעיין כיצד לפי קשרי התורה נעשה היום הבחינה של נתינת צדקה לצדיק?

נט. הנה לעיל רבינו אמר שהתורה נקראת אש וכאן מבואר שהתורה נקראת חלב, ויש להבין איזו בחינה בתורה מקבילה לאש ואיזו בחינה בתורה מקבילה לחלב ודבש.

ס. ועוד יש להקשות טובא, דכאן רבינו כתב שההתקרבות לצדיק פועלת על צד כזה שמרוב המשיכה לחלב תורתו ולנועם דבריו האדם משליך את העצבות והתאוות, אך הם אינם נעקרים ממנו כלל אלא לא מושכים אותו עתה, ואחר כך בדברי רבב"ח, בעניין ההתקרבות לצדיק שמקבילה לעניין הראיה, מבואר שהצדיק הוא כעין ברית מלח ששואב את הדמים העכורים, דהיינו שמפליט את התאוות והמידות הרעות לגמרי.

סא. בעניין משיכת התינוק לאימו, לפי דברי רבינו יש להקשות מניה וביה, שהלא התינוק מתעורר מעצלותו משום שהוא נמשך לאימו שנותנת לו דברים מתוקים ונעימים, ואחר כך מוסיף יותר שגם מה שהוא מתאוה אליו ביותר, גם את זה הוא משליך אחר כתפיו, ונמשך לאימו, הרי שלפי זה שייך שהתינוק יעזוב את עצלותו ועצבותו כשניתן לו לעסוק בדברי שטות שלו, אף על פי שאימו אינה נמצאת, ואם כן אינה דומה הביטול של העצבות לביטול של התאוות?

סו. ש לעיין האם דברים בטלים קשורים למושג 'דברים' המוזכר לעיל שזה המלכות, ו'בטלים' אולי קשור לכל עניין הביטול?

סז. האם אפשר לדקדק מתוך דברי רבינו שיש שתי מדרגות בעניין הגאווה, דהיינו שיש גאווה גסה שנקראת 'גסות הרוח', ויש גאווה יותר דקה שהיא הרגשת ישות כמבואר באות ט'?

סה. האם בעניין מה שאמרו חז"ל אין מראין לו סימני עניות מדוקדק הלשון 'סימן' דהיינו שהכוונה לגאווה, כי סימן לגסות הרוח עניות?

סט. לפי דברי רבינו שעיקר הצדקה היא לעני, מובן שהפסוק 'כי תראה ערום וכיסיתו' נסוב על הצדיק, ואם כן יש להבין באיזו בחינה רוחנית נחשב הצדיק כביכול ל'ערום' מלבושים, ומה הם אותם לבושים בקשרי התורה?

ע. יש לעיין בביאור דברי רבינו לדברי חז"ל "הגיע לפרשת דרכים זה תלמיד חכם ויום המיתה" שמבאר אותם באופן שונה ואפילו הפוך מדברי חז"ל, ויש לעיין כיצד הדברים מתיישבים מתוך קשרי התורה?

עא. מדוע האדם לא ניצול מכל התאוות והמידות הרעות לגמרי אם לא עשה וידוי דברים?

סעיף ט'

עב. 'זה בכל פעם שבא אצל תלמיד חכם' - יש להבין מדוע רבינו מדגיש שדבר זה קורה 'בכל פעם', לכאורה היה די בכך שיכתוב שכשבא לפני תלמיד חכם ומספר לפניו כל ליבו אז הוא נכלל באין סוף? והאם מתוך קשרי התורה מבואר מה הכוונה שמגיעים כמה פעמים אל הצדיק?

עג. הנה בעניין הוידוי לעיל מבואר שהוידוי הוא על העוונות, וכאן מבואר שהוא סיפור דברים, שיספר לפניו את כל ליבו, ויש להבין מהו החילוק בין שני בחינות הוידוי שבתורה, והאם באמת שניהם ממקום אחד יהלכו?

עד. 'ועל ידי זה אתה נכלל באין סוף' - יש לציין כמו שהובא לעיל שזה אחד מהמקומות בהם רבינו כתב בלשון נוכח באופן שונה מדרכו.

עה. האם רק האין סוף נקרא 'אתר דאטנטילת מתמן' ושאר המקומות שהמלכות צריכה לעלות אליהם הם לא השורש ממש? ולמה החזרה לאין סוף נקראת בלשון זריקה?

עו. יש לעיין מה הקשר בין כל עניין תמונות האותיות והרצונות המלוכשים בהם, לעניין צירופי התיבות והאותיות המזכרים באות ה' בעניין הצירופים של המצוות והעבירות? וכן יש להבין האם הרצונות המלוכשים בתמונות האותיות מתלבשים גם בצירופי האותיות לתיבות?

עז. בתחילת דבריו באות ט' נראה שרבינו בא להסביר את עניין הוידוי, כיצד נכללים על ידו באין סוף, ואחר כך בהמשך דבריו הרחיב לבאר על עניין האותיות, ולא חזר לבאר כיצד נעשה על ידי הוידוי התיקון של ההתכללות?

עה. למה רבינו הביא לראיה שמשם רבינו ביטל את כל ישותו, את הפסוק 'ונחנו מה' הרי לכאורה לעיל הביא בעניין זה ראיה טובה יותר שהתורה מעידה 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם'?

עט. בתחילת דבריו משמע שכל אחד צריך להתכלל באין סוף ולהגיע לבחינת התפשטות הגשמיות, ואחר כך בהמשך דבריו מבואר שזו מדריגה של הצדיק בעצמו שהסתלק ברעווא דרעווין?

פ. רבינו מבאר את הפסוק 'ולא ידע איש' כדברי חז"ל שאפילו משה בעצמו לא ידע את מקום קבורתו, ועניין מקום קבורתו זה הענווה והגדלות כשהם במקום אחד, ולפי זה יש להבין מה הפירוש שמשם לא ידע את מקום קבורתו?

פא. האם התפשטות הגשמיות קשורה לזיכוך החומר והד' יסודות?

פב. רבינו מביא דוגמא מאדם שמתפלל ומתלהב בתפילתו, ובתחילת דבריו כתב 'זוה שאנו רואים' - האם ראייה זו קשורה לראיית פני הצדיק המזכרת לעיל?

פג. עוד בעניין הדוגמא של התפילה יש להבין לפי כלל ג' מדוע רבינו בחר להביא את הדוגמא של הרצוא ושוב דווקא מעבודת התפילה?

פד. יש לעיין בדוגמא מהמתפלל, מדוע רבינו מזכיר שהתלהבות היא כמניין התיבות, הרי לעיל רבינו דיבר מעניין האותיות, ואם כן גם כאן היה לו לומר כפי מניין האותיות שנפתח לו?

פה. לפי דבריו הקדושים בעניין התפילה, שהתעוררות הראשונה היא בחמלת ה' עליו שנפתח לו אור אין סוף, האם לפי זה מבואר שכל התחלת היציאה של האדם ממידותיו הרעות ומעשיו המגונים היא בחמלת ה' עליו? ואם כן היכן מבואר עוד בתורה כדבר הזה, ומה יש לאדם לעשות אחרי שבחמלת ה' נפתח לו אור אין סוף?

פו. בלשון רבינו שהקדוש ברוך הוא רוצה בעבודתנו של גושי עפר וקרוצי חומר, האם זה קשור לעניין העפר שהוא יסוד הדומם שממנו העצבות והעצלות

פז. האם התלהבות האדם קשורה ליסוד האש ולעניין הוידוי דברים שהוא בבחינת תעבירו באש?

פח. לפי דברי רבינו באות ט' רק אחרי שהאדם זכה לעלות אל האין סוף ולחזור משם בדרכי השוב, ואז הוא מראה לדעתו מהרשימו שקיבל, אז הוא יכול לדעת שכל מאורעותיו לטובתו, ובתחילת התורה מבואר בפשטות שזה נעשה מעצם חורבן הצירופים הרעים שמהם כל העונשים והמאורעות הרעים, ושהשגתו כיצד המאורעות הרעים הם לטובתו מחמת זיכוך ותיקון?

פט. אם לפי דברי רבינו בביאור הפסוק 'אתה הראת לדעת' מבואר שרק משה עולה בעצמו לאין סוף וכל שאר בני דורו אינם צריכים לעלות לאין סוף ממש?

מעשה דרבב"ח

צ. בתחילת הביאור רבינו כותב שרבב"ח חקר בשכלו אודות המלכות, ויש לעיין היכן מצאנו בתוך דברי רבב"ח איזה לשון שיכולה להתפרש שהוא חקר בשכלו?

צא. רבינו אומר על הדג הגדול שישראל מכונים בשם דגים והביא את הפסוק 'ידגו לרוב בקרב הארץ', ויש לעיין שהרי רבב"ח ראה דג אחד גדול ולא הרבה דגים, ובפרט שלשון הפסוק מדבר על הריבוי הגדול של הדגים?

צו. לעיל בעניין הג' בחינות (באות ח') מבואר שעל ידי כל בחינה נעשה איזה תיקון, דהיינו על ידי ראיית פני הצדיקים נעשה ביטול העצבות והתאוות, אבל כאן בביאור המעשה, לכאורה בדרך פשט, חורבן הכרכים נעשה על ידי ששדיהו לגודא, ורבינו מבאר שזה נעשה על ידי המיתה, ודוק היטב וצע"ג.

צז. גם עוד יש לעיין בביאור הג' בחינות, דלעיל לא התבאר שעל ידי ראיית הצדיק נעשה אצלו ממילא בחינת הצדקה לצדיק, וכאן מבואר שעל ידי המיתה נעשה בחינת אידחווה מיא ועל ידי בחינת 'אידחווה מיא' נעשה ממילא שדיוהו לגודא, כי כן הוא ביאר המעשה על פי פשט.

צח. הנה לעיל באות ח' התבאר שהצדיק נקרא 'אם' וכאן מבואר שהצדיק נקרא 'גודא' על שם שהוא גודר פרצותיהן של ישראל, ויש להבין מה ההסבר בעניין חילוף שמותיו של הצדיק, וכן יש להבין עוד היכן התבאר לעיל בתורה עניין גידור הפרצות?

צט. בעניין הראיות שרבינו הביא על הקשר בין צדקה למים, יש להבין ב' דברים א' מדוע רבינו הביא ב'

צב. עוד בעניין הפסוק הזה יש לשאול, שהרי פסוק זה נאמר על בניו של יוסף הצדיק ולא על כלל ישראל?

צג. בעניין הבלבול שיש בתפילה על ידי השרץ שנכנס, מבואר מתוך המעשה דרבב"ח, שעניין הבלבול וכל המשך המעשה נעשה דווקא בתפילה, כי הנחיריים רומזות לתפילה, והגם שמבואר באות ט' עניין התפילה כדוגמא לביטול, עדיין יש להבין היכן מצאנו שכל תורה ד' נסובה על עניין התפילה (כלל י"ז)?

צד. הנה לעיל מבואר שתיקון הוידוי הוא לתקן את העוונות, ועתה מבואר בדברי רבינו שכל החיסרון של איש הישראלי שאינו יכול לעבוד עובדתו תמה מחמת איזה שרץ קטן שמבלבל אותו בעבודתו, ויש להבין מדוע לא מבואר כלום אודות הרשע שנתקנים ומתכפרים עוונותיו על ידי הוידוי.

צה. מדוע רבינו הזכיר את שלושת הבחינות של התקרבות לצדיק מעילא לתתא, האם רק כי כך זה מסתדר בצורת הסיפור של רבב"ח או שיש בכך כוונה עמוקה לפי קשרי התורה?

קג. בעניין השישים, שיש שישים מלכות ושישים גבורים ושישים אותיות, יש להבין היכן רבינו הזכיר לעיל איזה קשר לעניין הגבורה והפרנסה השפע והברכות שמוזכרים בכל בחינות השישים הללו?

קד. עוד יש להתבונן האם יש קשר בין גשמים לגשמיות ומה הקשר בין זה להתפשטות הגשמיות?

קה. בעניין המלח של הצדיק שמוציא את הדמים, יש להתבונן שבתחילה רבינו כותב דמים עכורים ואחר כך כותב דמים רעים, ועיין לעיל אות ח' מה שהוקשה שם על עניין המלח והחלב.

קו. יש להתבונן במעשה של הדג שמילאו מעין אחת שלו שלוש מאות גרבי שמן, האם באמת היה לדג זה עוד עין, ואם כן מדוע לא סיפר לנו רבב"ח שמילאו מב' עיניו שש מאות גרבי שמן?

קז. בדברי רבינו על 'מלאו מחד גלגלא דעינא' מבואר שהדיקות באין סוף היא בבחינת ה' הוא האלוקים, וצ"ע דלעיל באות ט' מבואר שבזמן הדביקות האדם נמצא מעל בחינה זו, ורק כששב לדעתו ולישותו אז

פסוקים ב] האם יש קשר בין המים הללו ליסוד המים שהוא אחד מד' יסודות?

ק. יש להתבונן בכלליות המאמר מה שרבינו משתמש פעמים רבות בלשון 'רמז', כמו למשל בפסוק 'אחריב הרים וגבעות' רמז על חורבן ממשלת העכו"ם, וכן עוד פעמים רבות בתורה.

קא. בלשון הפסוק והראיה שרבינו הביא "אחריב הרים וגבעות והולכתי עיוורים בדרך לא ידעו" יש להתבונן ולהתפלא בכמה נקודות: א] למה אותו אחד שהתוודה נקרא עיוור, הלא הצדיק מורה לו את הדרך הישר, ואם זה כמו הולכת עיוור, אז זה לא דומה למובא לעיל באות ח' ששם משמע שהוא מפריש לו דרך שהוא רואה אותה. ב] אם באמת הוא עיוור כיצד הוא יעשה את התיקון של ראיית פני הצדיק. ג] למה החרבת ההרים והגבעות, שהם צירופים של הבריאה מיסודה נקרא חורבן מלכות העכו"ם?

קב. בפסוק שישים המה מלכות שמשם נודע הרמז של עליית המלכות יש להקשות שהרי שישים בחינות המלכות המוזכרים שם הם מלכות דסט"א?

אנוכי ה' אלוקיך

קיא. יש לעיין מה הביאור לתיבת 'אנוכי' בפסוק 'אנוכי ה' אלוקיך', שרבינו לא ביאר את המילה הזאת מהפסוק?

קיב. עיין באות א', שם הובא הפסוק 'בה' אהלל באלוקים אהלל דבר' בהשמטה של המילה 'דבר' הראשונה בפסוק, וכאן בביאור הפסוק אנוכי רבינו מביא את הפסוק בשלמותו, וצ"ב.

קיג. יש לעיין מדוע רבינו לא ביאר את המילים 'אשר הוצאתיך' בפסוק ומה הביאור למילים 'אלו לפי קשרי התורה'?

קיד. לפי דבריו הקדושים שכל הגלויות מכונים מצרים משום שהם מצרים לישראל, יש להבין האם עצם המאורעות הרעים שעובר על כל אדם הם הצרות שהם מצרים לישראל?

הוא נמצא במדרגת ה' הוא האלוקים?

קה. בסיום דברי רבינו על עניין תלת מאה גרבי משחא כותב רבינו בלשון הזו "אתה הראת לדעת שממשיך אור אין סוף לדעתו" וצ"ב האם לשון רבינו היא חזרה על ביאור הפסוק שכתב באות ט'? והרי נראה שכאן כתב דברי אחרים, ועוד שלא כתב את דבריו כדרך ביאור פסוק אלא כביכול חלק מלשונו הקדושה?

קט. "וזה שסיפר התנא" - האם העניין הזה שרבינו מסביר שהתנא מספר כאן איזה סיפור כעומד מן הצד הוא חלק ממהלך התורה, ומיהו התנא (בנמשל התורה) שראה את כל המעשה הזה?

קי. בעניין ניסור העצמות של הדג, מבואר מדברי רבינו שזה ניסור העצמות של הרשעים מהעבירות, ובפשט הסיפור הניסור הזה גופא היה לבניין הנך מחוזה ויש לעיין כיצד עצם הניסור של העצמות מהעבירות, הוא ניסור הקורות לבניין הקדושה?

שִׁישְׁפָּךְ לְבוֹ פָּמִים לְפָנֶי ה' עַד שְׁיִזְכָּה לְמָצָא וּלְהַשִּׁיג פְּנִימִיּוֹת כּוֹנֵת תּוֹרַתוֹ הַקְּדוֹשָׁה
שֶׁזָּהוּ בְּחִינַת הַצַּדִּיק בְּעֶצְמוֹ, כִּי עֶקֶר הַצַּדִּיק הוּא תּוֹרַתוֹ הַקְּדוֹשָׁה